Dział tematyczny	Poziom wymagań / ocena				
	konieczny / dopuszczający	podstawowy / dostateczny	rozszerzający / dobry	dopełniający / bardzo dobry	wykraczający / celujący
	Uczeń poprawnie:	**Uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz poprawnie:**	**Uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz poprawnie:**	**Uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz poprawnie:**	**Uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz poprawnie:**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
MAPA ŚWIATA	• wyjaśnia znaczenie terminów związanych z państwem • wskazuje na mapie politycznej wybrane państwa i ich stolice • wymienia przykłady największych i najmniejszych państw pod względem powierzchni i liczby ludności • wymienia nazwy państw powstałych w Europie po 1989 r. • wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską • wymienia nazwy województw Polski	• wymienia elementy państwa • rozróżnia enklawę od eksklawy i wskazuje na mapie politycznej ich przykłady • porównuje powierzchnię państw na podstawie danych statystycznych • wymienia nazwy kontynentów objętych procesem dekolonizacji • podaje przyczyny dekolonizacji • wymienia przykłady terytoriów zależnych • podaje przyczyny procesów integracji i dezintegracji państw • wymienia regiony świata, w których zachodzą procesy integracji i dezintegracji • opisuje położenie, granice i podział administracyjny Polski	• opisuje zmiany na mapie politycznej świata w różnych okresach historycznych • opisuje skutki dekolonizacji • analizuje mapę polityczną świata • opisuje zmiany na mapie politycznej świata po 1989 r. oraz następstwa tych zmian • opisuje na podstawie mapy Polski i danych statystycznych zmiany granic Polski po 1945 r.	• wyjaśnia kształtowanie się aktualnego podziału politycznego od okresu wielkich odkryć geograficznych przez kolonializm po proces dekolonizacji • opisuje ustroje polityczne na świecie • wyjaśnia gospodarcze, społeczne oraz polityczne skutki integracji i dezintegracji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej • wykazuje korzyści wynikające z położenia geograficznego Polski	• analizuje przyczyny integracji i dezintegracji państw • uzasadnia rozpad polityczny państw • ocenia znaczenie położenia geopolitycznego Polski w Europie i na świecie
LUDNOŚĆ I URBANIZACJA	• wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów związanych z ruchem, rozmieszczeniem i strukturą ludności oraz osadnictwem i urbanizacją • wymienia cechy struktury demograficznej • odczytuje dane z piramidy wieku i płci • wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia na świecie i wskazuje te obszary na mapie • wymienia na podstawie mapy bariery osadnicze na świecie • odczytuje z danych statystycznych gęstość zaludnienia na kontynentach • wymienia czynniki migracji wymienia przyczyny i główne kierunki migracji zagranicznych Polaków oraz wskazuje je na mapie • wymienia główne i mieszane	• opisuje strukturę wieku i płci na podstawie danych statystycznych oraz piramidy wieku i płci na wybranych przykładach • odczytuje z mapy średnią długość trwania życia na świecie i określa przyczyny jej wzrostu w Europie • charakteryzuje na podstawie piramidy wieku cechy społeczeństwa młodego i starego • omawia przyczyny starzenia się społeczeństw • wyjaśnia przyczyny bezrobocia na wybranych przykładach • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności na wybranych przykładach • omawia na podstawie mapy gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności na świecie	• wymienia skutki starzenia się społeczeństw • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania współczynnika feminizacji i maskulinizacji w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • analizuje piramidę wieku i płci ludności Polsku • wyjaśnia przyczyny różnych rodzajów bezrobocia • porównuje saldo migracji w wybranych krajach • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego • opisuje wpływ ruchów migracyjnych na zmiany liczby ludności na świecie • charakteryzuje na podstawie mapy zróżnicowanie odmian ludzkich • charakteryzuje różnice między poszczególnymi kręgami kulturowymi na świecie	• interpretuje piramidę wieku i płci społeczeństwa młodego, zastojowego (regresywnego • wykazuje zależność pomiędzy strukturą płci a wiekiem społeczeństwa • porównuje strukturę demografiiczną Polski ze strukturą demografiiczną wybranych krajów świata • wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu gospodarczego państw • wymienia społeczne i ekonomiczne skutki bezrobocia na świecie • charakteryzuje współczesne kierunki emigracji Polaków • charakteryzuje czynniki wpływające na atrakcyjność niektórych państw dla imigrantów • opisuje pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych • podaje konsekwencje	• analizuje konsekwencje struktury wieku w społeczeństwach odznaczających się wysokim i niskim odsetkiem dzieci i młodzieży • wymienia sposoby przeciwdziałania bezrobociu na świecie • ocenia konsekwencje migracji zagranicznych • podaje przykłady działań, które mogłyby ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, językowego i religijnego na świecie • wyjaśnia szanse i zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców poszczególnych regionów wynikające z procesów przemian zachodzących na terenach wiejskich • identyfikuje i wyjaśnia procesy wzrostu liczby ludności oraz ekspansji przestrzennej wielkich metropolii

1	2	3	4	5	6
LUDNOŚĆ I URBANIZACJA	odmiany ludzkie i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie • wymienia główne rodziny i grupy językowe na świecie • wymienia główne religie świata • wymienia mniejszości narodowe żyjące w Polsce • wymienia rodzaje jednostek osadniczych • określa funkcje miast na świecie • wskazuje na mapie świata i Polski największe miasta • określa kryteria wyróżniania miast w Polsce • wymienia płaszczyzny urbanizacji oraz czynniki mające wpływ na jej intensywność • odczytuje na podstawie danych statystycznych wskaźniki urbanizacji w wybranych krajach świata • wymienia na podst. mapy nazwy najlepiej i najsłabiej zurbanizowanych województw w Polsce	• wyróżnia i charakteryzuje obszary o optymalnych i trudnych warunkach do zamieszkania w skali globalnej i regionalnej • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie ludności w Polsce • klasyfikuje migracje i podaje ich przyczyny • odczytuje z wykresu saldo migracji w wybranych krajach świata i wyjaśnia przyczyny ujemnego salda migracji ludności • opisuje główne kierunki migracji na świecie • wyjaśnia przyczyny kulturowego zróżnicowania ludności na świecie • opisuje na podstawie danych statystycznych i mapy strukturę wyznaniową, zróżnicowanie językowe ludności oraz kręgi cywilizacyjne na świecie • wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe w Polsce i wskazuje te regiony na mapie • podaje przykłady typowych form osadnictwa wiejskiego • opisuje czynniki miastotwórcze i funkcje miast • opisuje na podstawie fotografii typy fizjonomiczne przykładowych miast świata • wymienia na podstawie mapy miasta w Polsce liczące powyżej 200 tysięcy mieszkańców • wyjaśnia przyczyny urbanizacji na świecie i nazywa jej główne fazy • wymienia typy aglomeracji miejskich • wskazuje na mapie świata obszary najsilniej i najsłabiej zurbanizowane oraz największe zespoły miejskie	• analizuje zróżnicowanie kulturowe ludności Polski • opisuje typy form osadnictwa wiejskiego • opisuje zmiany w funkcji obszarów wiejskich na wybranych przykładach (np. w Unii Europejskiej, w regionach turystycznych, w państwach rozwijających się) • porównuje miasta typowe dla poszczególnych regionów świata • wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia miast w Polsce • opisuje fazy urbanizacji • porównuje i opisuje wskaźniki urbanizacji na świecie i w wybranych regionach • opisuje procesy tworzenia się aglomeracji miejskich oraz ich formy • wykazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a policentryczną • opisuje przyczyny powstawania dzielnic nędzy w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo	występowania wielu odmian ludzkich oraz dużego zróżnicowania etnicznego na świecie • wyjaśnia znaczenie kultury i tradycji regionalnych w procesie różnicowania się regionów pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego • wyjaśnia rolę tradycji w rozwoju przedsiębiorczości w państwach Azji Południowo-Wschodniej • ocenia pozytywne i negatywne skutki życia w mieście • podaje przykłady typów miast odznaczających się podobnymi elementami architektonicznym i układem przestrzennym • opisuje kryteria wyróżniania miast w Polsce wykazuje przyczyny i skutki ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata • charakteryzuje procesy urbanizacyjne w Polsce • wyjaśnia przyczyny powstawania dzielnic nędzy, wzrostu przestępczości, degradacji środowiska przyrodniczego i problemów komunikacyjnych w dużych miastach	• proponuje działania, które mogą poprawić jakość życia mieszkańców w dzielnicach nędzy (slumsach, fawelach)

1	2	3	4	5	6
GLOBALNA GOSPODARKA	• wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów związanych z rolnictwem, przemysłem i usługami • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych na świecie oraz czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw na świecie • wymienia główne uprawy w Polsce • określa cele i czynniki chowu zwierząt oraz wymienia główne gatunki zwierząt chowane w różnych regionach świata • określa funkcje lasów i wymienia największe kompleksy leśne na Ziemi • wymienia na podstawie mapy województwa o największym i najmniejszym zalesieniu w Polsce • wymienia na podstawie danych statystycznych nazwy państw o największych połowach morskich • wymienia źródła energii na świecie i największych producentów surowców energetycznych • wymienia główne surowce energetyczne Polski • określa typy elektrowni na świecie i w Polsce • wymienia branże przemysłu high-tech i regiony, w których się rozwija • wyjaśnia znaczenie i wymienia rodzaje usług • dokonuje podziału komunikacji • określa czynniki rozwoju transportu • wymienia na podstawie mapy nazwy głównych portów morskich oraz wskazuje główne szlaki transportu morskiego • wymienia na podstawie mapy nazwy regionów o największej gęstości dróg kołowych na świecie • podaje przyczyny rozwoju i rodzaje turystyki • opisuje strukturę zatrudnienia ludności w Polsce	• klasyfikuje rośliny uprawne • podaje przyczyny obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje je na mapie świata • wymienia największych producentów wybranych roślin • wyjaśnia znaczenie roślin zbożowych i przemysłowych w Polsce • przedstawia czynniki wpływające na chów zwierząt gospodarskich, omawia ich pogłowie na podstawie wykresów, wskazuje regiony chowu zwierząt na mapie • opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce • przedstawia gospodarcze wykorzystanie lasów oraz wymienia różnice między rabunkową a racjonalną gospodarką leśną • wymienia kraje na świecie o zróżnicowanej lesistości • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie głównych kompleksów leśnych w Polsce • przedstawia podział obszarów morskich na świecie • waskazuje na podstawie mapy obszary połowów morskich • porównuje na podst. danych statystycznych wielkość połowów morskich w Polsce z innymi krajami • przedstawia na podstawie mapy rozmieszczenie surowców energetycznych na świecie • opisuje znaczenie surowców energetycznych • odczytuje z wykresu zmiany w bilansie energetycznym świata oraz udział wybranych krajów w światowej produkcji energii elektrycznej • wymienia zalety i wady funkcjono-wania różnych typów elektrowni i lokalizuje je na mapie świata • wyjaśnia znaczenie odnawialnych źródeł energii dla gospodarki	• opisuje główne obszary upraw na świecie i wyjaśnia przyczyny zróżnicowania w ich rozmieszczeniu • porównuje wielkość produkcji rolniczej w wybranych krajach świata i w Polsce • opisuje główne obszary chowu zwierząt na świecie • porównuje intensywny i ekstensywny chów zwierząt • wyjaśnia przyczyny spadku pogłowia zwierząt gospodarskich w Polsce • charakteryzuje racjonalną gospodarkę leśną na wybranych przykładach • charakteryzuje kierunki zmian w powierzchni lasów na świecie (w wyniku wylesiania i zalesiania) • omawia problemy gospodarki leśnej w Polsce • charakteryzuje cechy gospodarki morskiej • porównuje udział oceanów w światowych połowach • omawia problemy gospodarki morskiej w Polsce • wymienia czynniki wpływające na strukturę energii w danym kraju i analizuje bilans energetyczny świata • analizuje strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce • wykazuje korzyści z wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii • charakteryzuje formy przestrzenne przemysłu high--tech (technopolie, klastry, dystrykty przemysłowe) • charakteryzuje wybrany ośrodek high-tech • wymienia przykłady najszybciej rozwijających się gałęzi nowoczesnego przemysłu • ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w funkcjonowaniu	• uzasadnia przyczyny zróżnicowania upraw roślin w wybranych regionach • ocenia zmiany w strukturze zasiewów w Polsce • ocenia strukturę chowu zwierząt na świecie • ocenia znaczenie chowu zwierząt dla polskiej gospodarki • analizuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej na świecie i w Polsce • analizuje zagrożenia wynikające ze zbyt intensywnej eksploatacji zasobów morskich • wymienia skutki eksploatacji i wykorzystywania tradycyjnych surowców energetycznych • charakteryzuje i ocenia zróżnicowanie i zmiany struktury wykorzystania surowców energetycznych na świecie • ocenia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki atomowej • przedstawia problemy przemysłu energetycznego w Polsce • analizuje na podstawie mapy udział produktów wysokiej technologii w eksporcie artykułów przemysłowych w wybranych krajach • opisuje wpływ przemysłu wysokich technologii na rozwój gospodarczy państw • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania udziału sektora usług w tworzeniu dochodu narodowego na świecie • omawia zmiany zachodzące w kierunkach i natężeniu ruchu osób i towarów na świecie i w wybranych regionach • opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów świata • wyjaśnia przyczyny zmian kierun-ków wyjazdów turystycznych Polaków • ocenia atrakcyjność turystyczną Polski	• porównuje na podstawie danych statystycznych plony i zbiory roślin uprawnych w wybranych krajach świata i w Polsce oraz formułuje wnioski • wykazuje zależność w rozmiesz-czeniu chowu niektórych gatunków zwierząt gospodarskich od warunków produkcji rolnej (przyrodniczych i pozaprzyrodniczych) • uzasadnia potrzebę ochrony zasobów leśnych oraz formułuje wnioski • uzasadnia potrzebę współdziałania państw w zakresie ochrony zasobów morskich • prognozuje zmiany w bilansie energetycznym świata do 2050 r. • uzasadnia konieczność racjonalnej gospodarki surowcami energetycznymi i energią • ocenia możliwości wykorzystania w Polsce źródeł energii odnawialnej • uzasadnia korzyści wynikające z rozwijania nowoczesnych gałęzi przemysłu • uzasadnia, że zatrudnienie w usługach jest jednym z mierników poziomu rozwoju gospodarczego • wyjaśnia znaczenie łączności w funkcjonowaniu polskiej gospodarki • charakteryzuje główne problemy transportu w Polsce • wykazuje potrzebę ochrony walorów turystycznych • opisuje turystykę jako źródło dochodu ludności • uzasadnia konieczność dostoso-wania kwalifikacji zawodowych do zmieniających się potrzeb gospodarki w Europie i w Polsce

1	2	3	4	5	6
GLOBALNA GOSPODARKA		• lokalizuje na mapie Polski surowce energetyczne oraz elektrownie cieplne i wodne • wymienia cechy restrukturyzacji i modernizacji przemysłu • przedstawia cechy i wymienia czynniki lokalizacji przemysłu wysokiej technologii • opisuje rozmieszczenie ośrodków high-tech na świecie • wyjaśnia znaczenie usług we współczesnej gospodarce • wykazuje znaczenie transportu oraz opisuje zróżnicowanie sieci transportowej na świecie • opisuje na podstawie mapy przestrzenne zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej i dróg kołowych na świecie • opisuje znaczenie transportu wodnego i lotniczego • wyjaśnia znaczenie turystyki w gospodarce państw świata • klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów i omawia rodzaje turystyki • wymienia regiony o wysokich walorach turystycznych i wskazuje je na mapie • charakteryzuje strukturę zatrudnienia ludności w wybranych krajach	gospodarki i w życiu codziennym • opisuje na podstawie wykresu dostęp do internetu w wybranych krajach świata • wyjaśnia przyczyny, które zadecydowały o stanie sieci transportowej w poszczególnych państwach, • charakteryzuje wady i zalety różnych rodzajów transportu • omawia znaczenie nowoczesnych terminali w rozwoju regionów • charakteryzuje wybrane obszary intensywnie zagospodarowane turystycznie • identyfikuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki dla gospodarki i środowiska przyrodniczego • porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych i wykresu • wyjaśnia przyczyny struktury zatrudnienia w danym kraju	• wyjaśnia przyczyny zmian kierunków wyjazdów turystycznych Polaków • ocenia atrakcyjność turystyczną Polski • wyjaśnia, na czym polegają zmiany zachodzące na rynku pracy w skali globalnej i regionalnej, wynikające z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych	
GLOBALNE PROBLEMY	• wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów związanych z globalizacją i współpracą międzynarodową • wymienia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • odczytuje z tabeli wybrane wskaźniki społeczno--gospodarcze na danym obszarze • wymienia i wskazuje na mapie politycznej świata przykłady państw wysoko, średnio i słabo rozwiniętych gospodarczo • wyróżnia na podstawie mapy regiony bogate i biedne	• opisuje wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze • porównuje na podst. mapy i danych statystycznych PKB na 1 mieszkańca w wybranych krajach • charakteryzuje wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) i odczytuje z mapy jego zróżnicowanie w wybranych krajach • opisuje cechy krajów o różnym poziomie rozwoju określa na podstawie mapy i danych statystycznych przynależność regionów do bogatej Północy i biednego Południa	• klasyfikuje państwa na podstawie analizy wskaźników społeczno-gospodarczych • opisuje skutki nierównomiernego rozwoju państw • opisuje poziomy wyżywienia na świecie • wyjaśnia występowanie różnic w wielkości i strukturze spożycia żywności na świecie • wyjaśnia przyczyny otyłości na świecie • wyjaśnia, na czym polegała zielona rewolucja • opisuje procesy globalizacji na świecie i ich wpływ na rozwój	• porównuje wybrane kraje świata pod względem wartości PKB na 1 mieszkańca (tys. USD) oraz wskaźnika HDI • dostrzega zależności między wartością wskaźnika PKB i HDI • analizuje działania bogatych państw i organizacji międzynarodowych mające na celu zniwelowanie różnic pomiędzy najbogatszymi i najbiedniejszymi krajami • wykazuje zależność poziomu wyżywienia ludności od warunków produkcji rolnej • analizuje skutki głodu i niedożywienia na świecie	• wyjaśnia przyczyny dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów świata • proponuje sposoby zmniejszenia nierówności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • ocenia i projektuje różne formy pomocy krajów i organizacji pozarządowych państwom oraz regionom dotkniętym głodem • ocenia skuteczność działań organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów dotkniętych głodem

1	2	3	4	5	6
GLOBALNE PROBLEMY	• wymienia czynniki wpływające na nierównomierny dostęp do żywności • wymienia na podstawie mapy kraje o niedoborze i nadprodukcji żywności • wyjaśnia znaczenie terminu *globalizacja* • wymienia przyczyny i płaszczyzny globalizacji • wymienia płaszczyzny integracji międzynarodowej oraz nazwy organizacji międzynarodowych	•odczytuje z wykresu strukturę niedożywienia w wybranych regionach świata, podaje przyczyny głodu i niedożywienia oraz wskazuje na mapie regiony występowania tego zjawiska •wymienia nazwy organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów objętych głodem •wymienia przykłady procesów globalizacji i wymienia korzyści wynikające z jej rozwoju •wymienia nazwy największych korporacji na świecie •opisuje cele integracji w skali globalnej i regionalnej •wyjaśnia znaczenie handlu międzynarodowego •wymienia elementy bilansu handlu zagranicznego •wymienia na podstawie diagramów głównych światowych eksporterów i importerów •podaje na podst. mapy na-zwy euroregionów na Obsza-rach przygranicznych Polski	regionalny i lokalny • charakteryzuje wielkie korporacje i ich rolę w procesie globalizacji • przedstawia korzyści wynikające ze współpracy międzynarodowej • analizuje znaczenie ONZ • charakteryzuje organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska • wymienia nazwy euroregionów na obszarach przygranicznych Polski	• wyjaśnia skutki zielonej rewolucji • wyjaśnia skutki otyłości jako choroby cywilizacyjnej • omawia pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji • podaje i analizuje przyczyny sprzeciwu wobec globalizacji • wyjaśnia znaczenie współpracy międzynarodowej na szczeblu krajowym i regionalnym • wyjaśnia na wybranych przykładach przyczyny procesów integracyjnych i ich skutki gospodarcze, społeczne i polityczne • analizuje pozytywne i negatywne skutki integracji europejskiej	• analizuje korzyści, jakie osiągają kraje średnio i słabo rozwinięte gospodarczo z lokalizacji filii międzynarodowych koncernów na ich terenie • uzasadnia na dowolnych przykładach, że Polska jest objęta procesem globalizacji • uzasadnia, że integracja polityczna i gospodarcza jest korzystna dla krajów zrzeszonych w poszczególnych organizacjach
RELACJE CZŁOWIEK - ŚRODOWISKO	• wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów związanych ze środowiskiem geograficznym i oddziaływaniem na nie człowieka • wymienia przyczyny antropopresji • wymienia nazwy obszarów o dużej antropopresji • rozróżnia formy ochrony przyrody w Polsce • wymienia nazwy parków narodowych w Polsce	• wymienia przejawy antropopresji związanej z rozwojem rolnictwa • opisuje wpływ przemysłu i transportu na środowisko przyrodnicze • wymienia czynniki wpływające na niedobór wody na świecie • przedstawia koncepcję zrównoważonego rozwoju • omawia na podstawie wykresu działania związane z recyklingiem	• opisuje efekt cieplarniany i mechanizm powstawania dziury ozonowej oraz ich przyczyny • charakteryzuje obszary niedoboru i nadmiaru wody na świecie i określa przyczyny tego zróżnicowania • wymienia działania człowieka przyczyniające się do deficytu zasobów wody na świecie • opisuje działania podejmowane na rzecz odbudowania równowagi ekologicznej • wymienia nazwy międzynarodowych form ochrony przyrody	• wymienia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze • ocenia rozwiązania podejmowane w skali globalnej i regionalnej zapobiegające ocieplaniu się klimatu • projektuje działania stosowane w sytuacjach braku lub niedoborów wody w różnych strefach klimatycznych • proponuje sposoby ochrony przyrody	• formułuje problemy wynikające z eksploatowania zasobów odnawialnych i nieodnawialnych • wykazuje na przykładach zależność między degradacją gleb a głodem i ubóstwem na świecie • przewiduje globalne skutki zakłóceń równowagi ekologicznej • proponuje sposoby działań na rzecz zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym